

Uppföljning av skolfrånvaro
i Stockholms län
- en förstudie

Rapporten är utarbetad under perioden november 2020 – februari 2021 för Region Stockholm och Storsthlm i ett samarbete mellan Uppdrag Psykisk Hälsa Stockholms län och Rydberg Verksamhetsrådgivning AB.

Vid frågor om rapporten maila gärna
hej@lindarydberg.se

Förord - Förstudiens syfte och genomförande

Skolmisslyckanden i grundskolan, det vill säga att sakna grundläggande kunskaper och/eller behörighet att söka vidare till gymnasiet, är en av de största riskfaktorerna för ohälsa och utanförskap som vuxen. Att inte ha en examen från gymnasiet är bland annat förknippat med en ökad risk för psykisk ohälsa och svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden. Skolfrånvaro är en starkt bidragande faktor till att elever misslyckas i skolan. Det är därför oroande att så många elever är frånvarande och att frånvaron verkar öka. Att minska frånvaron är därför en viktig del i att minska andelen skolmisslyckanden.

Information som gör det möjligt att följa upp och agera på frånvaro är centralt för att kunna minska frånvaron hos en enskild elev och på aggregerad nivå. På individnivå handlar det om att tidigt upptäcka en oroande utveckling och följa upp att det stöd som ges ger önskad effekt. Uppföljning av frånvaro hos enskilda elever är oftast något som skolorna ansvarar för. Att följa frånvaron på aggregerad nivå, ger kommunen underlag för att prioritera, planera och följa upp insatser som behövs för att främja närvaro och förebygga frånvaro för grupper av elever.

För att ta reda på hur arbetet med att följa upp skolfrånvaro ser ut i kommunerna i Stockholms län genomfördes en förstudie under vintern 2020/2021. Resultatet av förstudien presenteras i den här rapporten. Förstudien genomfördes på uppdrag av den länsgemensamma satsningen Uppdrag Psykisk Hälsa Stockholms län och syftet var att kartlägga nuläge, identifiera behov och undersöka vilka möjligheter till länsgemensamt förbättringsarbete som finns.

Förstudien genomfördes med hjälp av en enkät som skickades ut till Stockholms läns 26 kommuner. Alla utom en kommun svarade på enkäten. Enkätsvaren kompletterades med intervjuer med utbildningschefer, skolledare och medarbetare med ansvar att utveckla arbetssätt och metoder för hur man följer upp skolfrånvaro i kommunerna. Enkät svar och intervjuer kompletterades sen med offentlig statistik som finns tillgänglig via Skolverket, Folkhälsomyndigheten, Statistiska centralbyrån (SCB), Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor samt annan information som enskilda kommuner bidrog med.

Det finns variationer mellan olika kommuner, både i hur man arbetar med uppföljning av frånvaro och vilka behov av förbättringsarbete som är mest aktuellt just nu. Resultatet av förstudien ska därför ses som en samlad bild av hur de ser ut i länet i stort och vilka som är de gemensamma nämnarna för flertalet kommuner. Resultatet är framför allt tänkt att användas som ett underlag i det fortsatta arbetet med att undersöka möjligheter för kommunerna i Stockholms län att arbeta tillsammans i att förbättra uppföljning av skolfrånvaro i grundskolan.

Sammanfattning

Att minska frånvaron och främja närvaron är en aktuell och prioriterad fråga i kommunerna i Stockholms län. I de flesta kommuner pågår satsningar för att få till bättre arbetssätt och rutiner för att minska frånvaron. Många kommuner arbetar också med att systematisera och förbättra hur man följer upp frånvaro på individ- och gruppnivå, information som bland annat kan användas som underlag vid planering och uppföljning av satsningar.

Den genomförda förstudien visar att kommunerna i Stockholms län har tillgång till information som behövs för att följa upp frånvaro på gruppnivå. Samtliga kommuner har upphandlat och implementerat studieadministrativa system som används vid närvaroregistrering, vilket bidragit till att kommunerna har tillgång till samlad information om frånvaro för samtliga grundskolor som kommunen är huvudman för.

I vilken utsträckning kommunerna använder den information som finns tillgänglig varierar. En del kommuner arbetar aktivt med att kontinuerligt ta fram och sammanställa information om skolfrånvaro medan andra kommuner gör det i mer begränsad omfattning. Gemensamt för de flesta kommuner i Stockholms län är att man ser ett behov av att förbättra arbetet med att analysera skolfrånvaro på gruppnivå.

Förstudien visar också att det i kommunerna finns ett stort intresse för länsgemensamma satsningar på förbättrad uppföljning av frånvaro. Tre områden där samarbete är av särskilt intresse för kommunerna är

- > att ta fram stöd till hur man i kommunerna kan genomföra systematiska analyser av frånvaro på gruppnivå
- > satsningar som kan bidra till ökad kunskap och förståelse för orsaker till och konsekvenser av skolfrånvaro
- > en dialog om hur man kan förbättra samarbetet mellan skola, socialtjänst och hälso- och sjukvård för att ge ett mer samlat och effektivt stöd till barn och unga med problematisk skolfrånvaro.

Det finns ingen länsgemensam organisation med ansvar för utvecklings- och förbättringsarbete i grundskolan. Däremot finns det aktörer, nätverk och forum där frågan om ett länsgemensamt förbättringsarbete med fokus på skolfrånvaro kan diskuteras. Förstudien kommer att göras tillgänglig för dessa och delas med kommunerna för spridning till lokala aktörer där förstudien kan vara av intresse.

Innehållsförteckning

<u>SKOLFRÅNVARO KAN FÅ ALLVARLIGA KONSEKVENSER FÖR INDIVID OCH SAMHÄLLE</u>	6
MÅNGA ELEVER LÄMNAR GRUNDSKOLAN UTAN BEHÖRIGHET TILL GYMNASIET	6
MÅNGA ELEVER SOM PÅBÖRJAR GYMNASIET AVSLUTAR INTE SINA STUDIER	7
UNGA UTAN GYMNASIEEXAMEN HAR SVÅRT ATT ETABLERAS PÅ ARBETSMARKNADEN	8
ATT INTE HA EN GYMNASIEEXAMEN ÖKAR RISKERNA FÖR OHÄLSA	8
SKOLMISSLYCKANDEN ÄR KOSTSAMMA FÖR SAMHÄLLET	9
SAMHÄLLSVINSTEN MED FLER SOM TAR EN GYMNASIEEXAMEN UPPSKATTAS VARA STOR	9
<u>ATT FÖLJA UPP FRÅNVARO ÄR EN VIKTIG PUSSELBIT I DET FÖREBYGGANDE ARBETET</u>	10
ATT TIDIGT UPPTÄCKA FRÅNVARO GER MÖJLIGHET ATT AGERA FÖREBYGGANDE	10
KÄNNEDOM OM RISKFAKTORER SKAPAR FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ETT PROAKTIVT ARBETSSÄTT	11
JÄMFÖRELSE ÖVER TID OCH MELLAN ENHETER GER MÖJLIGHET ATT IDENTIFIERA BEHOV	11
NATIONELLA REGISTER KAN BIDRA TILL ATT FRÄMJA NÄRVARON OCH ÖKA KUNSKAPEN	12
<u>UPPFÖLJNING AV FRÅNVARO I STOCKHOLM LÄNS KOMMUNER</u>	14
KOMMUNERNA I STOCKHOLMS LÄN HAR TILLGÅNG TILL RELEVANT INFORMATION OM FRÅNVARO	14
BÄTTRE ANALYSER AV FRÅNVARO ÄR ETT IDENTIFIERAT FÖRBÄTTRINGSOMRÅDE	16
BEGRÄNSAD EFTERFRÅGAN OCH ANVÄNDNING AV ANALYSER	18
<u>DEFINITIONEN AV PROBLEMATISK SKOLFRÅNVARO PÅVERKAR UPPFÖLJNINGEN</u>	21
DEFINITIONER AV PROBLEMATISK SKOLFRÅNVARO VARIERAR	21
I STOCKHOLMS LÄN FINNS FLERA DEFINITIONER AV PROBLEMATISK SKOLFRÅNVARO	22
<u>MÅNGA ELEVER MED PROBLEMATISK SKOLFRÅNVARO BEHÖVER STÖD FRÅN FLERA SAMHÄLLSAKTÖRER</u>	24
ELEVERS PSYKISKA OHÄLSA OCH HEMSITUATION PÅVERKAR SKOLNÄRVARO	24
SAMVERKAN BEHÖVS FÖR MINSKAD FRÅNVARO	26
SAMORDNAD INDIVIDUELL PLAN VID SKOLFRÅNVARO	27
SAMVERKAN VID ORO FÖR ETT BARN ELLER UNGDOM	27
TIDIGA SAMORDNADE INSATSER KAN FÖREBYGGA FÖRDJUPAD PROBLEMATIK	28
<u>INCITAMENT OCH MÖJLIGHETER TILL REGIONALT UTVECKLINGSARBETE I STOCKHOLMS LÄN</u>	30
INTRESSE FÖR REGIONALT SAMARBETE KRING FÖRBÄTTRAD UPPFÖLJNING AV SKOLFRÅNVARO FINNS	30
IDENTIFIERADE MÖJLIGHETER TILL GEMENSAMMA SATSNINGAR PÅ LÄNSNIVÅ	31
<u>REFERENSER</u>	34

1 Skolfrånvaro kan få allvarliga konsekvenser för individ och samhälle

Att gå ut skolan med godkända betyg är en stark skyddsfaktor. Forskning visar att en lyckad skolgång är den enskilt viktigaste skyddsfaktorn för att motverka psykisk ohälsa samtidigt som det rustar barn och unga för att i framtiden kunna etablera sig på arbetsmarknaden (Trygged et al, 2017, Stockholms kommun, 2014). Det är därför oroande att så många elever lämnar grundskolan utan behörighet till gymnasiet eller saknar de kunskaper som behövs för att klara av att ta en gymnasieexamen.

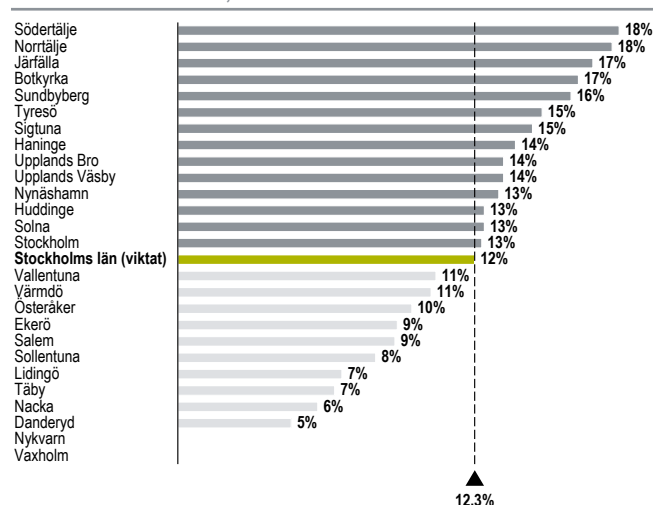
Skolfrånvaro och skolmisslyckanden hör ofta ihop (London et al., 2016; Vaughn et al 2013; Attwood & Croll, 2015; Hunt & Hopko, 2009; Ingestad, 2006). Elever som inte är i skolan får svårare att klara av sina studier och riskerar att få låga studieresultat, inte uppnå målen eller lämna skolan i förtid utan examen (Cabus & De Witte, 2015; Rocque, Jennings, Piquero, Ozkan, & Farrington, 2017; Skolverket, 2012). Att främja närvaro och förebygga frånvaro är därför en viktig del i att säkerställa att fler elever lyckas i skolan.

Många elever lämnar grundskolan utan behörighet till gymnasiet

En ökande andel elever lämnar grundskolan utan behörighet till gymnasiet. I Stockholms län är det lite drygt 12% av eleverna som lämnar grundskolan utan behörighet att söka ett nationellt program på gymnasiet. Det finns stora variationer i andelen behöriga mellan olika kommuner, från 3,4% till 18% (Skolverket, 2018).

I Stockholms län saknar 12% av eleverna behörighet till ett nationellt program på gymnasiet

Andelen elever utan behörighet till ett högskoleförberedande program, läsåret 2018/2019, kommunal huvudman

Källa: Skolverket, Storsthlm och Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor

Behörighet till gymnasiet

12,3% lämnar grundskolan utan behörighet till ett nationellt program på gymnasiet

Examen från gymnasiet

Totalt saknar 30% examen (29% på högskoleförberedande och 38% på yrkesförberedande program) efter tre års studier

Sysselsättning efter gymnasiet

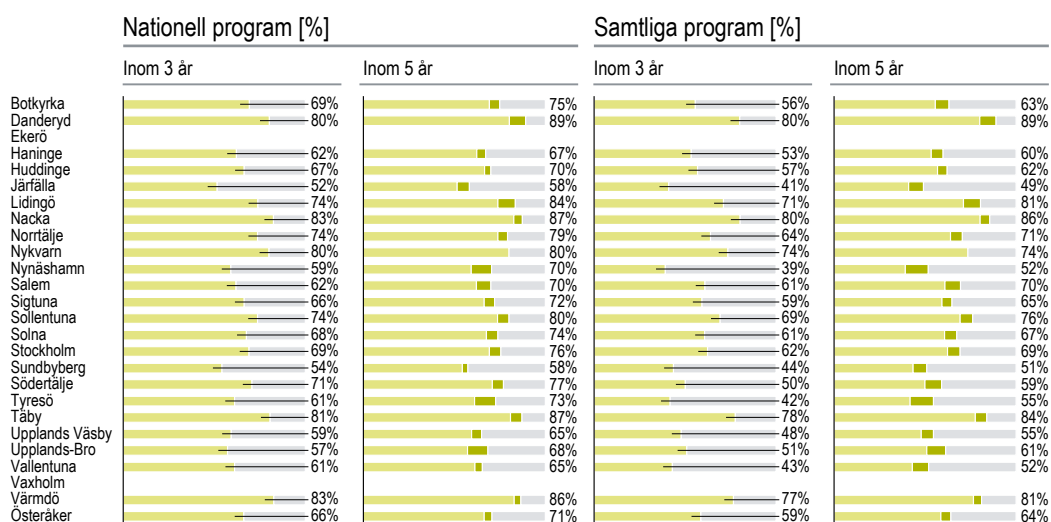
7% av unga 16-24 år varken arbetar eller studerar

Många elever som påbörjar gymnasiet avslutar inte sina studier

I Stockholms län var det 74,6% av de elever som 2016 påbörjade ett nationellt program på gymnasiet som tog en examen tre år senare (Storsthlm, 2020). Räknat i antal ungdomar innebär det att av 20 588 ungdomar som påbörjade sina studier var det 5 250 som inte tog examen.

I Stockholms län lämnar var fjärde elev gymnasiet utan examen

Andelen gymnasieelever som slutförde med examen, startläsåret 2014/2015

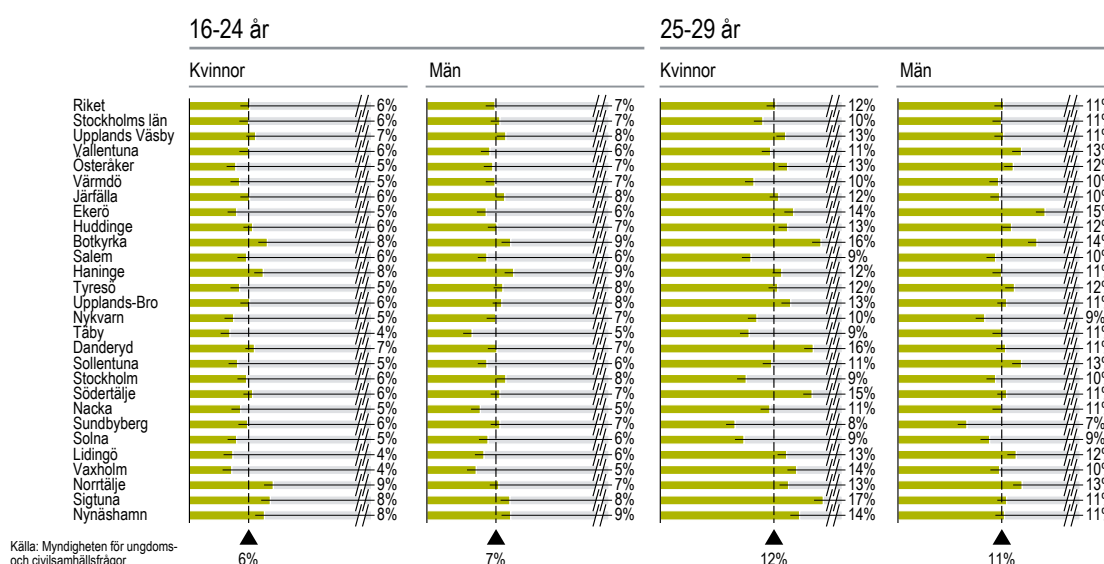
Källa: Skolverket

Unga utan gymnasieexamen har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden

En gymnasieexamen är ofta nyckeln till arbete och för de som saknar examen är det ofta svårt att etablera sig på arbetsmarknaden (SKR, 2015; SOU 2018;11). En uppföljning som SCB gjort av hur det har gått för elever som avslutade gymnasiet 2010 visar på stora skillnader i etableringen på arbetsmarknaden mellan gruppen som tog en examen och gruppen som inte gjorde det (SCB, 2017). Efter tre år hade 65% av de med en gymnasieexamen en etablerad anställning eller studerade. I gruppen som inte hade en gymnasieexamen var det 10% som vare sig arbetade eller studerade.

7% av unga 16-24 år i Stockholms län varken arbetar eller studerar

Andelen unga som varken arbetar eller studerar, 2018

Att inte ha en gymnasieexamen ökar riskerna för ohälsa

Utbildningsnivå påverkar livsvillkor, levnadsvanor och andra förhållanden som påverkar hälsan. Grupper med lägre utbildning har generellt sett sämre hälsa än grupper med högre utbildning. I 2020 års folkhälsorapport konstaterar Folkhälsomyndigheten att gruppen som inte har en examen från gymnasiet skattar sin hälsa lägre, har en kortare livslängd och har sämre levnadsvanor som medför ökade risker för hälsan (Folkhälsomyndigheten, 2020).

Skolmisslyckanden kan också få allvariga konsekvenser för den psykiska hälsan. Centrum för Epidemiologi och Samhällsmedicin (CES) publicerade nyligen fyra olika studier som visar på sambandet mellan skolmisslyckande och psykisk ohälsa i Sverige (CES, 2020). Resultatet visar bland annat att de elever som går ut skolan med låga betyg har

- > högre risk få aktivitetsersättning
- > ökad risk för självmordsförsök
- > ökad risk för depression.

Skolmisslyckanden är kostsamma för samhället

Ett skolmisslyckande innebär ofta ett lidande för individen men det kan också få konsekvenser för samhället i form av ökade kostnader (Nilsson, 2011). Det är svårt att uppskatta hur stora kostnaderna för ett skolmisslyckande är då det kan innebära både direkta kostnader och indirekta kostnader. Enligt uppskattningar som tagits fram av nationalekonomen Ingvar Nilsson kan (Nilsson Lundmark et al 2014)

- > ett sent inträde i arbetslivet kosta mellan en halv och 2,3 miljoner kronor
- > en reducerad livslön på grund av svaga skolresultat kosta mellan 700 000 kr och 2,2 miljoner kronor
- > periodvis frånvaro på arbetsmarknaden kosta runt 3 miljoner kronor
- > längre perioder av psykisk ohälsa och arbetslöshet leda till samhällskostnader på cirka 9 miljoner kronor
- > livslångt utanförskap på arbetsmarknaden, beroende på eventuell följdproblematik, kosta mellan 9 och 34 miljoner kronor.

Samhällsvinsten med fler som tar en gymnasieexamen uppskattas vara stor

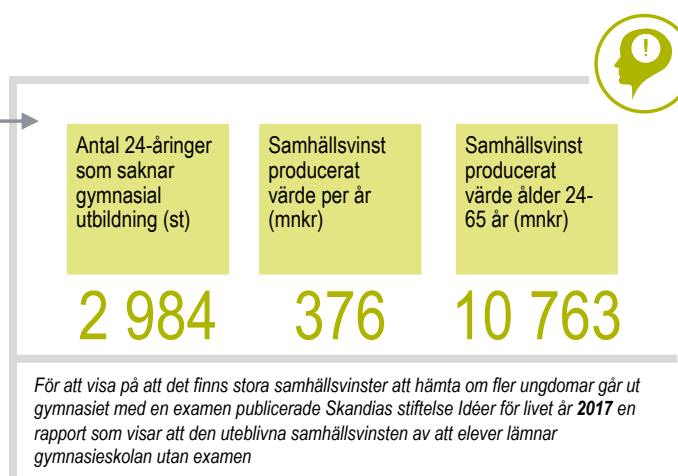
För att visa på att det finns stora samhällsvinster att hämta om fler ungdomar går ut gymnasiet med en examen publicerade Skandias stiftelse Idéer för livet år 2017 en rapport som visar att den uteblivna samhällsvinsten av att elever lämnar gymnasieskolan utan examen. I rapporten uppskattas den uteblivna samhällsvinsten till 53 miljarder kronor per årskull. I Stockholms län innebär det att om alla elever som påbörjade gymnasiet gick ut med en examen skulle den uppskattade samhällsvinsten uppgå till 10 763 miljoner kronor per årskull (Hök & Sanandaji, 2017). Även om målsättningen att alla elever ska gå ut gymnasiet med en examen kan vara svår att uppnå, så illustrera rapporten att investeringar som bidrar till att fler elever går ut gymnasiet med en examen en sannolik vinst för samhället.

Samhällsvinsten med fler som tar en gymnasieexamen uppskattas vara stor

Investeringar som bidrar till att fler elever går ut gymnasiet med en examen är sannolikt en vinst för samhället

Samhällsvinsten av att elever lämnar gymnasieskolan med examen

- > **Uteblivna samhällsvinsten** av att elever lämnar gymnasieskolan utan examen uppskattas till **53 miljarder kronor per årskull**
- > I **Stockholms län** innebär det att om alla elever som påbörjade gymnasiet gick ut med en examen skulle den uppskattade samhällsvinsten uppgå till **10 763 miljoner kronor per årskull**

Källa: Hök, Sanandaji: "Samhällsförslust av skolmisslyckande och värdet av att rädda fler i varje årskull", 2018. Idéer för livet, Skandia

2 Att följa upp frånvaro är en viktig pusselbit i det förebyggande arbetet

Det finns ingen enkel lösning på hur samhället ska vända frånvaro till närvaro, sannolikt kommer det att kräva många parallella satsningar och förändringar både i skolan och i samhället. Att följa upp frånvaro kommer i sig inte leda till någon förändring men om information om frånvaro används på ett bra sätt kan den fungera som ett effektivt verktyg i arbetet med att främja närvaro och förebygga frånvaro. Frånvaro behöver följas upp på flera olika nivåer i samhället och i olika syften.

Att följa upp frånvaro är en viktig pusselbit i det förebyggande arbetet

Exempel på hur statistik kan användas på olika nivåer och i olika syften.

Nationell nivå > Identifiera behov av statliga satsningar > Vid forskning om vad som främjar närvaro och förebygger frånvaro > Vid riktat stöd till kommuner 	Kommunnivå > Följa upp måluppfyllelse och resultat > Vid samverkan inom kommunen > Vid samverkan med andra huvudmän > Underlag för att identifiera och prioritera behov av främjande och förebyggande insatser > Följa upp att stöd erbjuds i enlighet med närvarorutiner
Skolnivå > Upptäcka mönster på gruppnivå (ex klass, årskurs, ämne, kön osv) > Underlag för att identifiera och prioritera behov av främjande och förebyggande insatser > Följa upp om genomförda insatser på gruppnivå minskade frånvaron 	Individnivå > Tidigt upptäcka oroande tecken med ökande frånvaro > Underlag vid utredning av orsaker till frånvaro > Följa upp om de stöd som erbjuds minskar frånvaron

Att tidigt upptäcka frånvaro ger möjlighet att agera förebyggande

Genom att kontinuerligt och systematiskt följa upp frånvaro kan skolan upptäcka tidiga tecken på en oroande utveckling hos en enskild elev eller grupp av elever. Ett tidigt agerande, där stöd för att bryta den negativa utvecklingen innan problemen hunnit växa sig stora ges, är en av de mest effektiva insatserna för att förebygga problematisk frånvaro. När problemen väl blivit allvarliga krävs det ofta mer omfattande insatser för att minska frånvaron.

Tidig upptäckt handlar dels om att snabbt uppmärksamma om en elev som tidigare varit närvarande börjar vara frånvarande men det handlar också om att se tidiga tecken på riskbeteenden och riskfaktorer under de första åren i skolan. En studie från Danmark visar på vikten av att följa upp frånvaro på låg- och mellanstadiet (Det Nationale forskings- og analyscenter for velfaerd, 2020). Resultat visade att det ofta är samma barn som har en hög frånvaro under de första åren i skolan som

senare utvecklar en problematisk frånvaro. Studien visade att elever som i årskurs 2 är frånvarande mer än 10% ofta utvecklar en frånvaro på över 20% i årskurs 8 och 9.

Ofta uppmärksammas frånvaron först när andelen frånvaro är så pass stor att den kan definieras som problematisk. För de flesta elever är frånvaron något som utvecklar sig över en längre period, där frånvaron ökar successivt. Ströfrånvaro fungerar ofta som ett första steg mot en mer problematisk frånvaro. Att följa upp ströfrånvaro kan därför vara ett effektivt sätt att tidigt uppmärksamma elever som riskerar att utveckla en problematisk skolfrånvaro.

I Göteborgs stad pågår ett utvecklingsarbete där man undersöker möjligheten att med hjälp av digitala system förutse frånvaro innan den inträffar. Utifrån tidigare mönster i ströfrånvaron gör systemet en bedömning av om det finns en risk för att en elev kommer att utebli från en viss lektion. Om risk föreligger skickar systemet en notis till ansvarig lärare, som därmed ges möjligheten att agera proaktivt för att förebygga frånvaro. Projektet genomförs tillsammans med bland annat Institutet för framtidsstudier, SKR och flera universitet och privata aktörer (Göteborg stads 2019).

Kännedom om riskfaktorer skapar förutsättningar för ett proaktivt arbetssätt

Riskfaktorer i skolan och i den omgivning som skolan befinner sig i kan bidra till att påverka närvaron negativt på individ- och gruppnivå. Riskfaktorer i skolan kan till exempel handla om att eleverna inte känner sig trygga eller inte får det stöd de behöver för att nå kunskapsmålen. Riskfaktorer i lokalsamhället kan till exempel vara låg socioekonomisk status, kriminalitet eller annan form av utanförskap. Genom kunskap om vilka riskfaktorer som är mest aktuella i det omgivande lokalsamhället kan man arbeta proaktivt med att minska inflytandet av just de faktorerna. I det arbetet kan det vara till hjälp att titta på statistik för frånvaro tillsammans med annan statistik som finns tillgänglig genom exempelvis öppna jämförelser.

I vissa länder, som till exempel i USA, analyserar man systematiskt flera olika riskfaktorer samtidigt för att upptäcka elever med risk att utveckla problematisk skolfrånvaro (U.S Department of Education, 2016). Vilka riskfaktorer som analyseras kan variera men oftast handlar det om skolnära faktorer, som till exempel skolresultat, närvaro och skolmiljö. Det förekommer också att man kombinerar skolnära faktorer med andra faktorer som man vet har betydelse för hur det går i skolan, exempelvis information om socioekonomiska faktorer, missbruk, kriminalitet, hemlöshet och om eleven är omhändertagen av samhället och placerad utanför hemmet. Den här typen av systematiska analyser av flera riskfaktorer samtidigt har visat sig kunna bidra till det förebyggande arbetet på ett värdefullt sätt. Erfarenheter från bland annat i New York City visar på minskad frånvaro och förbättrade skolresultat, särskilt bland elever som lever i en socioekonomisk utsatthet (Balfanz & Byrnes, 2013).

Jämförelser över tid och mellan enheter ger möjlighet att identifiera behov

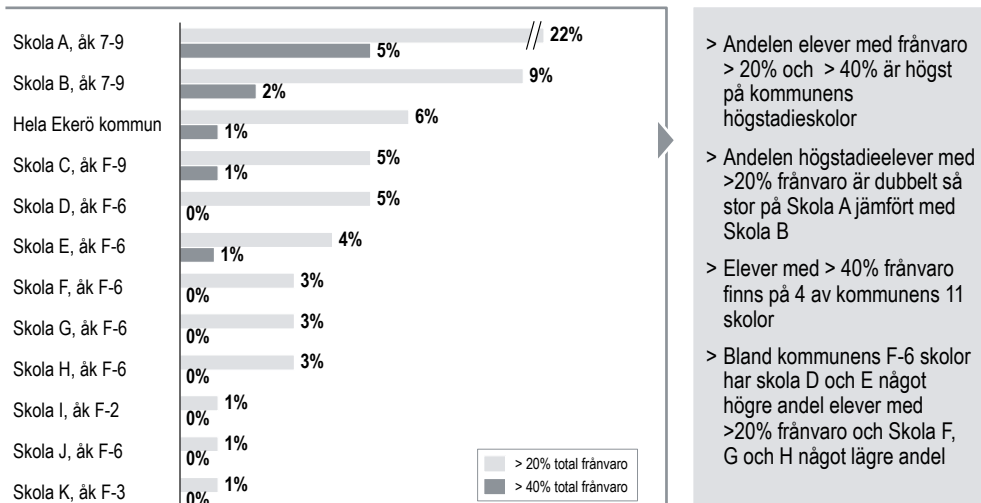
Information om hur frånvaron ser ut på aggregerad nivå, över tid och på olika skolor behövs för att kommunen ska kunna leda arbetet mot en ökad närvaro. Kommunen behöver underlag för att identifiera behov av förbättringsarbete och för att prioritera, planera och följa upp satsningar.

Ekerö kommun är ett exempel på hur man kan arbeta med att följa upp frånvaro. Kommunen följer upp frånvaron på aggregerad nivå en gång i månaden. Då sammanställs frånvaron för samtliga skolor i kommunen och underlaget används sedan för att göra jämförelser och avvikelseanalyser. Analyserna fungerar som ett underlag för hur kommunen ska planera och prioritera arbetet med att främja närvaro och förebygga frånvaro.

Ekerö kommun använder jämförelser mellan skolor som ett verktyg i arbetet med att minska frånvaron

Frånvaro HT19 på skolor i Ekerö kommun

Exempel

Nationella register kan bidra till att främja närvaron och öka kunskapen

Nationella register som samlar information om närvaro och frånvaro finns i vissa länder. I England har man sedan 2010 ett nationellt register över frånvaro, där man kan följa den totala frånvaron på nationell, lokal och skolnivå (Department of Education, 2019). Erfarenheter från England visar att efterfrågan på statistik bidrar till att frågan om närvaro prioriteras och att det kan leda till ett mer målinriktat arbete (Attendance Matter Magazin, 2018). Skolfrånvaron i England har stadigt minskat sedan registret infördes 2010 (Government United Kingdom, 2019). Tillgången till nationell statistik ger också ökade möjligheter att genomföra forskning 2010 (Government United Kingdom, 2021).

Samlad information om en elev ger en helhetsbild

För att förstå orsaker, mönster och konsekvenser av problematisk skolfrånvaro behövs ofta en samlad bild av elevens hela situation. Förutom information om själva frånvaron behövs information om skolresultat, riskfaktorer och stödinsatser som genomförts. I många kommuner är den informationen inte samlad i ett system och det kan vara svårt för skolan att göra en analys som speglar hela elevens situation.

På Ekerö pågår sedan en tid tillbaka ett förbättringsarbete med målsättningen att samla information om elever på ett och samma ställe, för att på så sätt underlätta analyser som speglar elevens hela situation. Den information som ska finnas tillgänglig är information om

- > utredningar och stödinsatser
- > frånvaro
- > kunskapsresultat

Den samlade informationen används av kommunen på flera olika sätt. Bland annat används den för att följa upp hur närvarorutinerna efterföljs på skolorna. Vid problematisk skolfrånvaro ska skolorna i enlighet med närvarorutinen inleda utredning och fatta beslut om eventuella stödinsatser. När all information finns samlad och kan överblickas blir det tydligt om det finns brister i hur närvarorutinen efterföljs. Det ger kommunen möjlighet att säkerställa att alla elever med problematisk skolfrånvaro får stöd i enlighet med riktlinjerna. Den samlade informationen ger också kommunen möjlighet att analysera om det är någon skola som avviker och i dialog med rektorn fundera på vilket stöd kommunen kan ge för att skolan ska kunna arbeta enligt närvarorutinerna. Den samlade informationen används också av skolorna och den centrala elevhälsan till exempel vid planering av kompetensutvecklingsinsatser, framtagande av mål och förbättringsområden och vid insatser för enskilda elever eller årskurser/stadier.

I nuläget finns informationen om närvaro, skolresultat och eventuella stödinsatser i olika system och det krävs en del manuellt arbetet för att samla informationen på ett ställe. Just nu sammanställs och analyseras informationen av den centrala elevhälsan tillsammans med barn- och utbildningsförvaltningens stab. Erfarenheten i Ekerö kommun är dock att när information om närvaro, skolresultat och eventuella stödinsatser är samlad är det ett värdefullt verktyg i arbetet med att främja närvaro på individ-, skol- och huvudmannanivå och kommunen undersöker därför möjligheter att framöver använda ett system där all information kan registreras och hämtas ut automatiskt.

3 Uppföljning av frånvaro i Stockholm läns kommuner

Uppföljning av frånvaro bygger på att det finns ett system för att samla in information om närvaro och frånvaro, att det finns kunskap och resurser att analysera den information som samlas in och att resultatet av analyserna används i kommunen.

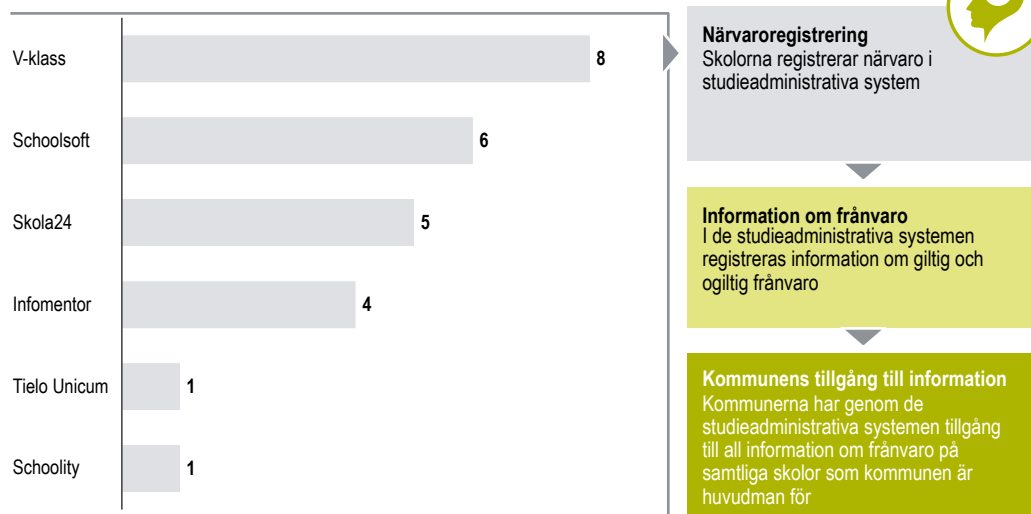
Idag finns inga nationella eller regionala system eller arbetssätt som är gemensamma för kommunerna. Varje kommun arbetar enligt lokala rutiner, vilket medför att det kan finnas variation i hur man gör vid insamling och analys av närvaro/frånvaro samt i vilken utsträckning man använder resultatet av analyserna. I förstudien ställdes frågor hur kommunerna i Stockholms län arbetar med att samla in, analysera och använda analyser av frånvaro på aggregerade nivå för grundskolan.

Kommunerna i Stockholms län har tillgång till relevant information om frånvaro

Det är skolorna som ansvarar för att registrera om en elev är närvarande eller frånvarande. Ofta är det läraren som ansvarar för att registrera närvaro för de lektioner han eller hon håller i. På vissa skolor sköts registreringen av administrativt ansvarig personal. I samtliga kommuner i Stockholms län finns studieadministrativa system upphandlade och som skolorna använder för att registrera närvaro. Kommunerna upphandlar själva de system de önskar använda och i Stockholms län används sex olika studieadministrativa system, där V-klass, skola 24 och Schoolsoft är det vanligast förekommande.

Frånvaro registreras och finns tillgängligt för samtliga kommuner i Stockholms län genom studieadministrativa system

Antalet kommuner som använder respektive studieadministrativt system

Not: 25 av 26 kommuner i Stockholms län
Källa: Enkät utskickad av Uppdrag Psykisk Hälsa Stockholms län, HT2020

Vanligt var länge att skolorna registrerade om en elev var närvarande eller inte. Om eleven var frånvarande men hade giltiga skäl var det inte säkert att frånvaro registrerades. Allt eftersom kunskapen om frånvaro vuxit har betydelsen av att kunna följa upp både giltig och ogiltig frånvaro ökat. Idag har de flesta kommuner rutiner som säger att registrering av frånvaro ska ske på ett sådant sätt att det går att följa upp både den totala frånvaron och hur stor del av frånvaron som är giltig respektive ogiltig.

Hur kommunerna registrerar orsaker till frånvaro, både den giltiga och den ogiltiga varierar. En del kommuner använder flera underkategorier till både giltig och ogiltig frånvaro. Fördelarna med en detaljerad registrering av orsaker till frånvaro är att kommunen och skolan då kan göra mer detaljerade analyser och därigenom få bättre information om vad frånvaron handlar om.

Den information som skolorna registrerar i de studieadministrativa systemen kan kommunen som huvudman hämta direkt från systemet. Det ger kommunerna möjlighet att enkelt plocka ut den information som behövs för att göra analyser av frånvaro. Information går i de flesta system att få ut på individ, enhets och kommunnivå.

Information om giltig och ogiltig frånvaro behövs vid uppföljning av frånvaro

Förslag enligt den statliga utredningen om frånvaro

Elevinformation	Lektionstillfälle	Information om närvaro/frånvaro		
Namn	Datum	Närvaro	Giltig frånvaro	Ogiltig frånvaro
Skola	Ämne		Av VH anmäld frånvaro	Oanmäld frånvaro
Årskurs	Lärare		Beviljad ledighet	Sen ankomst
			Annan skolaktivitet	Avvek från lektionen
				Ej beviljad ledighet
				Deltog inte i undervisningen
				Saknade rätt material/utrustning
				Uppgift saknas

Registrering av ogiltig respektive giltig frånvaro

- > Utredningen betonade vikten av att registrera frånvaro på ett sätt som gör det möjligt att se den totala frånvaron och frånvaron uppdelad på giltig respektive ogiltig frånvaro.
- > Utredningen förslår också ytterligare variabler för vilken typ av giltig respektive ogiltig frånvaro det handlar om.

Källa: SOU 2016:94

Brister i närvarorapporteringen påverkar kvalitén i uppföljningen av frånvaro

För att den information som hämtas ur ett studieadministrativt system ska vara tillförlitlig behöver närvaroregistreringen vara korrekt. Brister i närvaroregistreringen, i form av exempelvis utebliven eller ofullständig registrering, kan leda till felaktiga slutsatser och försvåra arbetet med att följa upp frånvaro. Brister i närvaroregistreringen kan också medföra att frånvaro hos enskilda elever inte uppmärksammas.

Många kommuner i Stockholms län rapporterar att man aktivt arbetar med att säkerställa att närvaro registreras korrekt och i flera kommuner har man tagit fram riktlinjer för hur inrapportering i de studieadministrativa systemen ska ske. Dock är brister i närvaroregistreringen ett fortsatt problem i flera kommuner och flera kommuner beskriver brister i närvarorapporteringen som en av deras största utmaningar i arbetet med att följa upp frånvaro (Uppdrag Psykisk Hälsa Stockholms län, 2020).

Bättre analyser av frånvaro är ett identifierat förbättringsområde

Med utgångspunkt i den information om frånvaro som hämtas ut ur de studieadministrativa systemen kan kommunerna genomföra analyser för att få en fördjupad förståelse för hur frånvaron ser ut och vilka insatser som eventuellt behövs. Resultatet av analyserna är ett viktigt verktyg för kommunens systematiska kvalitetsarbete.

Många kommuner i Stockholms län gör sammanställningar av hur frånvaron sett ut den senaste terminen eller läsåret. Det vanligaste är att man sammanställer antalet och andelen elever med problematisk skolfrånvaro. Ofta görs sammanställningar där man dels ser den totala frånvaron och dels frånvaron på respektive skola. Hur ofta sammanställningar av frånvaro görs varierar mellan kommunerna, från varje månad till en gång per läsår.

Återkommande och systematiska analyser på kommunnivå, utöver sammanställning av andelen elever med problematisk skolfrånvaro, förekommer i begränsad omfattning. Orsaker till varför analyser inte genomförs i mer omfattande utsträckning kan vara många, några som nämnts i samband med förstudien är

- > bristande kompetens
- > att det saknas rutiner för vilka analyser som ska göras och vem som ansvar för att genomföra dem
- > okunskap kring vad analyserna skulle kunna bidra med
- > brist på efterfrågan
- > begränsade resurser.

Många kommuner ser bättre och mer djupgående analyser som ett viktigt förbättringsområde och något som behöver prioriteras för att få till bra uppföljning av frånvaro. Det gäller både analyser som kan användas av enskilda skolor och på kommunnivå. När det gäller analyser på kommunnivå lyfts bland annat behovet av analyser som

- > möjliggör jämförelser mellan skolor och över tid
- > leder till bättre kunskap om sambandet mellan närvaro och måluppfyllelse
- > kartlägger närvaro i förhållande till trygghet och studiero
- > kan användas för att identifiera behov av särskilda satsningar inom vissa grupper eller på särskilda skolor
- > är relevanta vid samverkan med andra huvudmän, exempelvis socialtjänsten och barn- och ungdomspsykiatri.

Analys av avvikelser och jämförelser

En viktig del i att analysera statistik är att titta på om det är något som avviker från det förväntade. Det kan till exempel handla om att titta på om resultatet inte stämmer överens med det förväntade resultatet eller uppsatta mål. Avvikelser kan också identifieras genom att göra jämförelser, exempelvis över tid eller mellan enheter.

Som ett stöd till kommunernas systematiska kvalitetsarbete har Sveriges kommuner och Regioner tagit fram ett stödmaterial för hur man kan analysera avvikelser när det gäller skolresultat (SKL, 2018). Samma metodologi som presenteras i stödmaterialet skulle kunna användas när man analyserar skolfrånvaro.

Avvikelseanalys

En avvikelseanalys handlar om att få en fördjupad förståelse för ett resultat som är oväntat, oplanerat eller förvånande på något annat sätt. Avvikelser kan bland annat upptäckas genom jämförelser. Att jämföra skolfrånvaron i den egna kommunen med andra kommuner med liknande förutsättningar kan ge viktig information om den egna kommunen avviker i förhållande till andra kommuner. Om så är fallet kan man genomföra en fördjupad analys av orsaker till avvikelserna.

Detsamma gäller för jämförelser mellan skolor. Om det finns skolor som avviker, både på ett negativt eller positivt sätt, kan en orsaksanalys vara viktig för att förstå varför och använda den kunskapen i att planera för det fortsatta arbetet. Jämförelser över tid kan också ge värdefull information om trender, huruvida långsiktiga satsningar behövs och om resultatet av genomförda satsningar håller i sig över tid.

Orsaker till avvikelser och stöd i att prioritera

Resultaten av eventuella avvikelser behöver sedan analyseras och tolkas i den lokala kontexten. Stödmaterialet från SKR föreslår att man vid en fördjupad analys av orsaker analyserar avvikelserna genom att undersöka möjliga förklaringar a. hos eleverna, b. på skolorna, c. i förvaltningen eller d. i omvärlden. Resultatet från orsaksanalysen bör sedan ligga till grund för att prioritera kommunens fortsatta arbete med att främja närvaro och förebygga frånvaro.

Begränsad efterfrågan och användning av analyser

Resultatet av analyser av frånvaro kan användas på olika nivåer och vid olika tillfällen. På kommunnivå kan resultatet av analyser av frånvaro användas som underlag av tjänstemän och politiker i deras arbete. Analyser av närvaro och frånvaro kan exempelvis ge svar på

- > hur väl kommunen uppnår sina mål när det gäller närvaro
- > om det finns avvikelser, tex om det är någon skola som sticker ut
- > vilken effekt särskilda satsningar har haft på närvaron
- > vilka åtgärder som behöver prioriteras framöver.

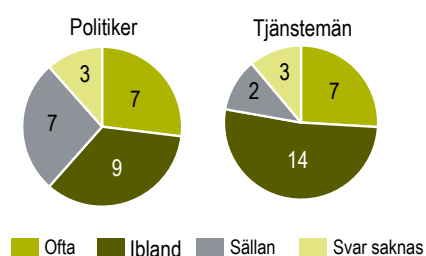
Hur resultatet av analyser används beror naturligtvis på vilka analyser som gjorts. Eftersom kommunerna uppger att bättre analyser är ett förbättringsområde så kan man anta att de underlag som finns tillgängliga för tjänstemän och politiker är begränsade i sin omfattning och fokus. De underlag som ofta finns tillgängliga är sammanställning av antalet och andelen elever med problematisk skolfrånvaro.

Vanligt är att informationen används i samband med verksamhetsplanering- och/eller verksamhetsberättelser medan det är mer ovanligt förekommande att informationen används i samband med samverkan mellan nämnder inom kommunen eller vid samverkan med andra huvudmän.

Efterfrågan kan ofta fungera som ett incitament till att närvaro registreras korrekt och att analyser av frånvaro genomförs. Om det som samlas in inte efterfrågas kan det medföra att motivationen sjunker. Flera kommuner beskriver att när man på kommunnivå i ökad utsträckning började efterfråga skolornas närvarostatistik så ökade registreringsgraden och bristerna i den information som rapporterades in minskade. Efterfrågan bland tjänstemän och politiker varierar mellan kommunerna men är generellt sett begränsad i sin omfattning.

Begränsad efterfrågan och användning av politiker och tjänstemän i Stockholms län

Antal kommuner där analyser av frånvaro efterfrågas av politiker och tjänstemän

- > Tjänstemän i de flesta kommuner efterfrågar analyser av frånvaro ibland eller ofta
- > Politiker i de flesta kommuner efterfrågar analyser av frånvaro ibland eller sällan

Antal kommuner där analyser av frånvaro används i samband med olika aktiviteter

- > Det vanligast förekommande är att kommunerna använder analyser av frånvaro i samband med verksamhetsplanering och verksamhetsberättelser
- > I 16 kommuner används frånvarooanalyser vid politiska beslut
- > Det är relativt ovanligt att analyser av frånvaro används vid samverkan mellan kommunens nämnder

Källa: Enkät utskickad av Uppdrag Psykisk Hälsa Stockholms län, HT2020

Mer kunskap och bättre rutiner kan bidra till ökad uppföljning av frånvaro

I dialogen med kommunrepresentanter lyfts ett par exempel på vad som påverkar efterfrågan av närvarostatistik från tjänstemän och politiker på kommunnivå. Det handlar om

- > vilken förståelse och kunskap som finns när det gäller skolnärvarons betydelse för elevernas skolgång samt de allvarliga och långsiktiga riskerna som är förknippade med frånvaro
- > kunskap om hur resultat av analyser kan användas för att bidra till planering och uppföljning av kommunens arbete med att öka närvaron
- > hur tillgängliga resultat av analyser upplevs av de som ska använda dem.

Kommunrepresentanter tror att faktorer som skulle kunna bidra till bättre efterfrågan och användning av fördjupade analyser av frånvaro är

- > rutiner som tydliggör hur man i kommunen ska arbeta med analyser av frånvaro och hur resultatet av dessa ska används
- > sammanställningar av resultatet av analyser som är lätta att förstå och använda sig av för tjänstemän och politiker
- > analyser som bidrar till kunskap om sambandet mellan frånvaro och andra faktorer, så som till exempel skolresultat
- > aktuella analyser som speglar nuläget och inte enbart ger en bild av hur det sett ut terminen/året som gått.

Exempel från Vänersborg

Statistik bör användas, inte ligga på en hylla och samla damm!

I Vänersborg har man under flera år arbetat målmedvetet med att öka skolnärvaron. Kommunen lyfts ofta fram som en föregångskommun när det gäller att få skolnärvaro att vara en prioriterad fråga på alla nivåer, från kommunledning ner till varje enskild lärare, och över tid. I samband med förstudien ombads Vänersborg att dela med sig av erfarenheter om hur de arbetat med närvarostatistik som en integrerad del av sitt närvaroarbete och nedan finns en sammanfattning av vad de lyfte fram som framgångsfaktorer.

Statistik som används på alla nivåer i kommunen

Närvarostatistik är ett verktyg som kan och bör användas som en integrerad del i kommunens hela arbete, från högsta ledningen till det dagliga arbetet på skolorna.

Hög efterfrågan hos förvaltningsledning

När förvaltningsledning och skollledning efterfrågar och använder statistik för att leda och styra sitt arbete skickar det en viktig signal till skolledare att närvaro är en prioriterad fråga och något som man följer upp på.

Uppdaterade och engagerade politiker

Genom en stående punkt på dagordningen för barn- och utbildningsförvaltningen hålls frågan om närvaro ständigt aktuell och politiker kan fatta beslut utifrån aktuell information och uppdaterad nulägesbild.

Analysträffar där närvaro diskuteras

Analysmöten genomförs var sjätte vecka, där kommunens verksamhetschef tillsammans med rektorer träffas för att diskutera hur närvaron sett ut den senaste perioden och planera för eventuella åtgärder.

Centralt stöd som hjälper skolorna med sammanställningar

Stöd från den centrala elevhälsan förser skolorna med lättillgängliga sammanställningar över hur frånvaron sett ut den senaste månaden. Sammanställningarna följs upp vid en stående punkt på varje APT.

Uppföljning av registreringsgraden

För att säkerställa att all frånvaro registreras följer kommunen upp skolorna registreringsgrad. Vid låg registreringsgrad kan insatser genomföras för att öka förståelse för varför en korrekt registrering är viktigt.

Statistik kopplat till närvarorutiner

Aktiviteter som ska genomföras i enlighet med det som står i närvarorutinerna följs upp genom statistik. Det bidrar till att rutinerna följs och minskar risken för att insatser som ska hjälpa eleven uteblir.

Systematisk uppföljning vid problematisk skolfrånvaro hos enskild elev

Statistik behövs för att uppmärksamma, se mönster och följa upp effekten av det stöd som ges till elever vid problematisk skolfrånvaro.

Statistik som underlag vid dialog med föräldrar och elever

Statistik över närvaro presenteras exempelvis i samband med föräldramöten och används som ett underlag för att diskutera vikten av närvaro och hur man kan arbeta för att förebygga frånvaro. På vissa skolor presenteras information om hur närvaron sett ut den senaste tiden för eleverna.

4 Definitionen av problematisk skolfrånvaro påverkar uppföljningen

Definitioner av problematisk skolfrånvaro varierar

De flesta elever har vid ett par tillfällen varit frånvarande från skolan. Frånvaron kan bero på sjukdom eller beviljad ledighet. Den frånvaron är oftast oproblematisksk och riskerar inte att påverka elevernas resultat i skolan eller deras sociala utveckling. Utmaningen är att veta var gränsen mellan den oproblematiskska och den problematiskska frånvaron går.

Ofta används termen problematisk skolfrånvaro för att markera när det handlar om frånvaro där det finns risk för att frånvaron kan påverka elevens skolresultat. När det handlar om problematisk skolfrånvaro finns också oftast en förväntan om att skolan och huvudmannen ska agera för att hjälpa eleven att öka närvaron. När frånvaro betraktas som problematisk varierar mellan kommuner.

Skollagen om upprepad och längre frånvaro

Skollagen använder inte begreppet problematisk skolfrånvaro men skriver att om 'en elev har upprepad eller längre frånvaro, oberoende om frånvaron är giltig eller ogiltig, ska rektor säkerställa att (vid behov) orsaker till frånvaron utreds' (skollagen 2018:1098 kap 7:19a). Skollagen ger ingen närmare beskrivning av vad 'upprepad' eller 'längre' frånvaro avser och det är upp till varje kommun, och i vissa fall varje skola, att avgöra när en upprepad eller längre frånvaro kan anses vara problematisk. Skolverket ger inte heller någon närmare tolkning av när det finns skäl till att starta en utredning utan konstaterar att rektorn behöver göra en bedömning i varje enskilt fall.

Både systematik och flexibilitet behövs för att definiera problematisk skolfrånvaro

Risker till följd av frånvaro kan variera mellan elever och det som kan beskrivas som oroande frånvaro för en elev kanske inte är det för en annan. Det behöver finnas en flexibilitet för hur man ser på begreppet problematisk skolfrånvaro, både för att inte bli allt för rigid i sina bedömningar men också för att säkerställa att tidigt uppmärksamma barn som är särskilt sårbara och där även begränsad frånvaro kan innebära en risk.

För att säkerställa att det finns en systematik i att identifiera frånvaro som kan anses vara problematisk används i flera kommuner någon form av gränsvärde. Ett systematiskt sätt att mäta och följa upp frånvaro handlar dels om att minska riskerna för att missa elever med problematisk skolfrånvaro. En tydlig definition kan också på organisationsnivå användas för att prioritera, planera och följa upp insatser till gruppen med problematisk skolfrånvaro.

Det finns olika förslag på var gränsen går för när frånvaron blir problematisk

Det finns många som har forskat på och funderat över var gränsen går för när frånvaron blir problematisk. Syftet är att sätta en gräns som gör att man varken fångar in för många men inte heller riskerar att elever med en negativ utveckling uppmärksammas för sent.

Ofta definieras en gräns genom att ange en viss andel frånvaro, ofta någonstans mellan 10-20% av den totala undervisningstiden. Det finns också olika förslag på hur lång en mätperiod bör vara, vanligt förekommande är mätperioder på två veckor, en månad, 90 dagar och 15 veckor (Kearney et al., 2019; Berman et al., 2018; Skedgell & Kearney, 2018; Havik et al., 2015; Thornton et al., 2013; Balfanz & Byrnes, 2012). Utmaningen är ofta att hitta en mätperiod som är inte är så kort att den fångar in icke-

problematisk frånvaro, tex sjukdom eller beviljad ledighet, men som inte heller är för lång så att problemet med frånvaro har hunnit bli allvarligt.

Den statliga utredningen om skolfrånvaro utgår från Kearneys forskning i sitt förslag på definition av problematisk skolfrånvaro (SOU, 2016). Det är en definition som syftar till att tidigt uppmärksamma oroväckande frånvaro, fånga upp ströfrånvaro såväl som omfattande frånvaro och uppmuntra till att vara observant på riskfaktorer som kan vara svåra att fånga genom statistiska gränsvärden. Det sista kan till exempel vara att uppmärksamma att elever som ofta är borta vid vissa tider på dagen, i vissa ämnen, när undervisningen hålls i en särskild lokal eller undviker lektioner tillsammans med en viss lärare.

Både systematik och flexibilitet behöver adresseras i definitionen av problematisk skolfrånvaro

Förslag på definitioner

Forskning

- > Oanmäld frånvaro som överstiger 25% under två veckor
- > Frånvaro som överstiger 15% under en 15 veckors period
- > Oanmäld frånvaro som överstiger 3 dagar under en månad
- > Frånvaro som överstiger 20 dagar under en period på 90 dagar
- > Frånvaro som oroar, oberoende omfattning

Behov för systematik och flexibilitet

- > Behöver reagera på frånvaro både över kortare och längre period
- > Gränsvärden behövs för att systematisera uppföljningen av frånvaro
- > Flexibilitet vid oroande frånvaro, oberoende av omfattning

SOU 2016:94

- > Eleven har varit frånvarande (oanmäld eller anmäld frånvaro) under minst två sammanhängande skolveckor
- > Eleven har varit ogiltigt frånvarande under minst fem tillfällen som omfattar >25% skoldagen under en månad
- > Eleven uppvisar andra varningssignaler eller riskfaktorer för frånvaro, till exempel att en elevs frånvaro börja bilda ett mönster

I Stockholms län finns flera definitioner av problematisk skolfrånvaro

De flesta kommuner i Stockholms län har en definition av problematisk skolfrånvaro (Uppdrag Psykisk Hälsa Stockholms län, 2020). Definitionerna varierar mellan kommunerna, där en del har valt att använda sig av gränsvärden. För de kommuner som valt att använda sig av gränsvärden varierar dessa mellan kommunerna, både när det gäller omfattning och längd på mätperioderna. Omfattningen varierar mellan 5-30% och mätperioderna mellan två veckor upp till en termin. Under förstudien har det framkommit att definitionerna i vissa fall handlar om hur ofta skolorna ska följa upp frånvaron medan det i andra kommuner handlar om hur ofta huvudmannen ska göra en uppföljning. Flera kommuner mätbara gränsvärden med riskfaktorer som kan leda till problematisk skolfrånvaro

Definition problematisk skolfrånvaro, enligt enkätsvar i samband med kartläggning genomförd av Uppdrag Psykisk Hälsa Stockholms län

Botkyrka	- total frånvaro >20% under 10 dagar - under > 10 dagar ha stora svårigheter att vara i/komma till skolan eller lektioner - total frånvaro >10 dagar under en period på 15 veckor
Danderyd	- total frånvaro > 20% - total frånvaro >15% för elever med känd närvaroproblematik
Ekerö	- total frånvaro > 20% under 4 veckor - total frånvaro >15% under två månader eller innevarande termin/läsår - >10 dagar sammanhängande total frånvaro - > 5% ogiltig frånvaro under innevarande termin - fem frånvarotillfällen under en och samma termin, oavsett om frånvaron är anmäld eller oanmäld. - Upprepad frånvaro som bildar ett mönster, till exempel sena ankomster eller ströfrånvaro, att elev är frånvarande från lektioner men är kvar i skolan - längre frånvaro på grund av sjukdom eller personliga angelägenheter
Haninge	total frånvaro >20% under en månad
Järfälla	- >10 dagar sammanhängande total frånvaro - ströfrånvaro motsvarande 5 tillfällen under en månad - total frånvaro >25% under en månad - eleven uppvisar riskfaktorer (problematiske närvaro eller frånvaro enligt mönster)
Lidingö	- total frånvaro >10% frånvaro den senaste månaden
Nynäshamn	- frånvaro i en omfattning som riskerar att påverkar elevens möjlighet att nå kunskapskraven negativt - total frånvaro > 20% vid tre givna mätperioder - oanmäld frånvaro > 5% vid tre givna mätperioder under läsåret
Salem	- sammanhängande oanmäld frånvaro som överstiger 15 dagar
Sollentuna	- när frånvaron skapar oro oavsett om den är giltig eller ogiltig - total frånvaro >15% under 4 veckor
Solna	- 20% av den totala frånvaron under 8 veckor
Tyresö	- total frånvaro >30% frånvaro under två månader - rektorsbeslut på frånvaroutredning av annan orsak
Täby	- vid oro för att frånvaro, oavsett omfattning eller orsak, kan påverka måluppfyllelse och/eller social utveckling
Vallentuna	- vid oro för att frånvaro, oavsett omfattning eller orsak, kan påverka måluppfyllelse och/eller social utveckling
Vaxholm	- enligt skollagens skrivelse i kap 7:19
Värmdö	total frånvaro >15% under en period på två månader.

5 Många elever med problematisk skolfrånvaro behöver stöd från flera samhällsaktörer

Orsaker till skolfrånvaro kan vara många och varierar mellan elever. Det kan handla om faktorer som är relaterade till skolan, till individen och sociala faktorer som har samband med familj, bostadsområde och kamrater. Ofta orsakas frånvaron av flera olika faktorer som samverkar, vilket gör att elever som har eller riskerar att utveckla problematisk skolfrånvaro ofta behöver stöd från flera olika verksamheter.

Elevers psykiska ohälsa och hemsituation påverkar skolnärvaro

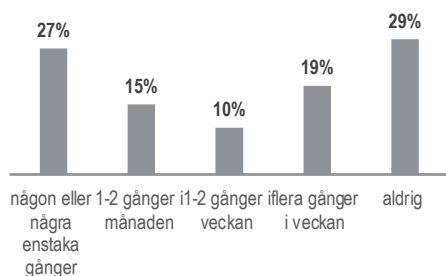
Sambandet mellan hur ett barn mår och hur han eller hon klarar av skolan är väletablerat. Det finns ett negativt samband mellan psykisk ohälsa och skolnärvaro (Lomholt et al., 2021). Två nyligen publicerade studier den ena från Australien och den andra från Danmark, visar båda att barn med psykiatrisk diagnos har dubbelt så många frånvarodagar jämfört med barn som inte har en psykiatrisk diagnos (Lawrence et al., 2019; Det Nationale forskings- og analyscenter for velfaerd, 2020).

Elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) är en särskilt utsatt grupp när det gäller skolfrånvaro. I en enkätundersökning genomförd av organisationen Attention svarare 70% av föräldrarna till 1860 barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar att deras barn varit frånvarande från skolan av andra orsaker än sjukdom eller beviljad ledighet det senaste året. 15% av föräldrar uppgav att deras barn varit hemma 4 sammanhängande veckor eller mer under det senaste året (Attention, 2017).

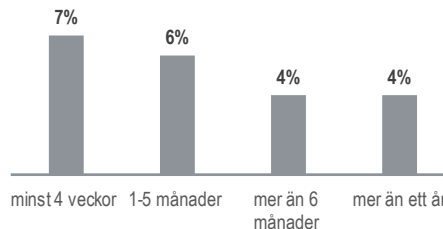
7 av 10 barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar är frånvarande av andra skäl än sjukdom eller beviljad ledighet

Andelen (%) som det senaste året varit frånvarande av annan orsak än sjukdom eller beviljad ledighet (n=1860)

Andelen (%) som det senaste året varit frånvarande minst 4 sammanhängande veckor av annan orsak än sjukdom eller beviljad ledighet (n=1860)

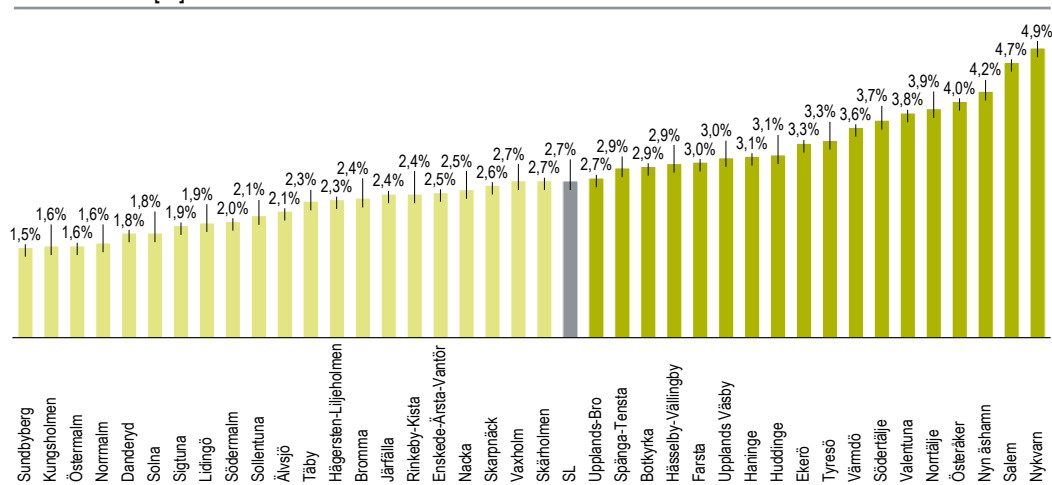
Källa: enkätundersökning genomförd av organisationen Attention

I Stockholms län hade år 2017 ca 1% av barn 0-12 år och ca 2% av ungdomar 13-17 år diagnosen autismspektrumtillstånd. Knappt 2% av barnen 0-12 år har diagnosen adhd och knappt 6% av ungdomar 13-17 år (Dalman et al., 2017).

I Stockholms län är knappt 3% av barn 0-17 år diagnostiserade med adhd

Andelen 0-17 åringar i Stockholms län med ADHD-diagnos inom öppen- eller slutenvård

ADHD 0-17 år [%]

Källa: Centrum för Epidemiologi och Samhällsmedicin, Region Stockholms

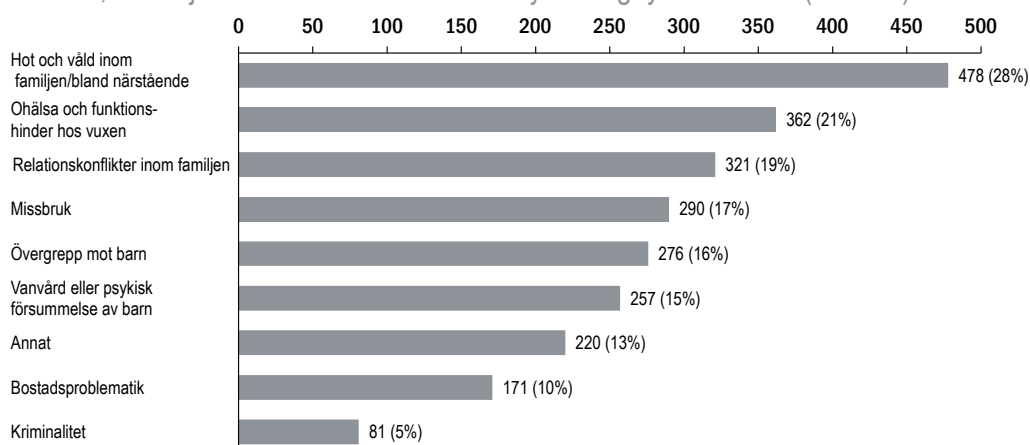
Hur barn och ungdomar har det hemma påverkar närvaro och frånvaro i skolan. Våld i hemmet, psykisk ohälsa eller missbruk hos förälder och föräldrars inställning till skolgång kan påverka närvaron negativt. En studie genomförd med elever i åk 9 visade att 3% av eleverna stannade hemma från skolan minst en dag i veckan för att ta hand om sin förälder eller av oro för en förälder som har missbruksproblem eller psykisk sjukdom (Nordenfors et al., 2017).

Det finns inga exakta uppgifter om hur många barn och ungdomar som växer upp i familjer med en förälder med allvarligt missbruk och/eller psykisk ohälsa (Hagborg et al., 2018, Hjern et al., 2013). Uppskattningsvis växer 8% av barnen upp med en förälder med så allvarligt missbruk eller så svår psykisk sjukdom att han eller hon fick sjukhusvård. Om man även tittar på barn till föräldrar som har öppenvårdskontakter med sjukhus för missbruk eller dömts i domstol på grund av rattfylleri eller narkotikabrott är det runt 17% av barnen (Folkhälsomyndigheten, 2016).

Missbruk och psykisk ohälsa hos en förälder eller annan vuxen i barnets närhet är också en vanlig orsak till att en orosanmälan görs till socialtjänsten. En kartläggning genomförd i socialtjänsten i stadsdelen Hässelby-Vällingby visade att 21% av de orosanmälningar som gällde omsorgsförmågan hos förälder handlade om psykisk ohälsa och 17% om missbruk (Stockholms stad, 2020).

En stor andel av orosanmälningar gäller oro för att en vuxen i barnets närhet har psykisk ohälsa och/eller missbruk

Antal (andel) ärenden där orsaken till orosanmälan gäller omsorgsförmågan hos förälder, socialtjänsten i stadsdelen Hässelby-Vällingby för år 2017 (n=1735)

Not: Fler orsaker kan anges i varje ärende

Källa: kartläggning genomförd i socialtjänsten i stadsdelen Hässelby-Vällingby

Samverkan behövs för minskad frånvaro

Eftersom orsakerna till frånvaro ofta går att finna både i och utanför skolan behöver verksamheter som möter barn samarbeta och koordinera sina insatser för att dessa ska få så stor effekt som möjligt. Det gäller både främjande och förebyggande insatser på grupp- och individnivå och ett samlat stöd till enskilda elever och deras familjer.

Överenskommelse för samverkan kring barn i behov av särskilt stöd

I Stockholms län finns en regional överenskommelse för hur kommunerna och Region Stockholm ska samverka kring barn i behov av särskilt stöd (BUS, 2012). BUS-överenskommelsen omfattar barn under 18 år som är i behov av särskilt stöd från skolan och/eller socialtjänsten samt från hälso- och sjukvården. Överenskommelsen betonar vikten av att se till barns hela situation och att det stöd som ges ska utformas med förståelse för att barns fysiska och psykiska hälsa, relationer, skolsituation, hemsituation samt fritid ömsesidigt påverkar varandra.

Samverkan kring barn med problematisk skolfrånvaro är inte specificerat i den regionala överenskommelsen men har varit ett fokus för lokala samverkansgrupper, så kallade BUS-grupper, under de senaste åren. Elever med problematisk skolfrånvaro beskrivs som en grupp som ofta behöver stöd från flera huvudmän och där behovet av samverkan mellan verksamheter är stor (Uppdrag Psykisk Hälsa Stockholms län, 2019).

Samordnad individuell plan vid skolfrånvaro

Barn och familjer som behöver stöd från flera aktörer kan behöva en Samordnad Individuell plan (SIP). Planen ger överblick och gör det lättare att samarbeta och se vilka insatser som ger bästa möjliga effekt. I både socialtjänstlagen och hälso- och sjukvårdslagen finns en bestämmelse om att kommunen och regionen ska upprätta en samordnad individuell plan när de bedömer att insatser behöver samordnas. Även om skolan inte nämns i lagstiftningen så finns det inget som hindrar att skolan deltar i eller initierar samverkan med hjälp av en SIP (Uppdrag Psykisk hälsa). I en del regioner finns överenskommelser om att skolan deltar i samverkan utifrån SIP på samma sätt som socialtjänst och hälso- och sjukvård. En liknande överenskommelse finns inte i Stockholms län och skolans deltagande i SIP arbetet varierar mellan kommuner.

Samverkan vid oro för ett barn eller ungdom

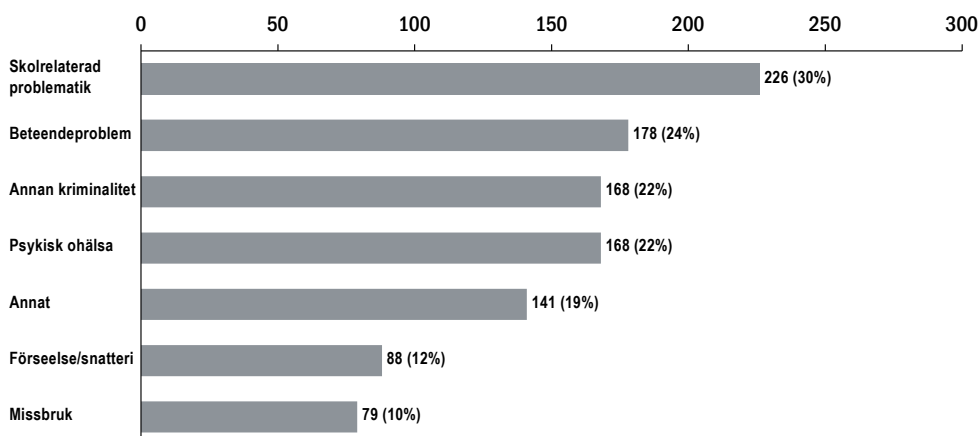
Problematiske skolfrånvaro kan vara orsak till oro för en elev. Det kan handla om en oro för att något i hemmiljön eller bristande förmåga hos föräldrarna påverkar elevens möjligheter att närvara i skolan men det kan också handla om att skolan känner oro inför ett normbrytande- och eller riskfyllt beteende kopplat till elevens frånvaro. Vissa kommuner har rutiner för när man gör en orosanmälan vid problematisk skolfrånvaro.

En kartläggning genomförd i socialtjänsten i stadsdelen Hässelby-Vällingby visade att skolrelaterad problematik, inklusive skolfrånvaro, var den vanligaste orsaken till en orosanmälan (Stockholms stad, 202). Med utgångspunkt i kartläggningens resultat genomförde Socialtjänsten i Hässelby-Vällingby en fördjupad kartläggning som visade att samverkan mellan socialtjänsten och skolan var bristfällig och startade ett förbättringsarbete med målsättningen att få till bättre arbetssätt där skolan och socialtjänsten samarbetar för att ge stöd till elever med skolrelaterad problematik.

En stor andel av orosanmälningarna handlar om skolrelaterad problematik

Antal (andel) ärenden där orsaken till orosanmälan gäller barnets eget beteende, data från socialtjänsten i stadsdelen Hässelby-Vällingby för år 2017 (n=757)

Källa: kartläggning genomförd i socialtjänsten i stadsdelen Hässelby-Vällingby
Källa: kartläggning genomförd i socialtjänsten i stadsdelen Hässelby-Vällingby

Tidiga samordnade insatser kan förebygga fördjupad problematik

Tidiga och samordnade insatser handlar om att barn och unga ska få stöd i ett tidigt skede av en ogynnsam utveckling. Att snabbt få stöd att bryta en negativ utveckling kan förebygga att problemen fördjupas. Samordning av tidiga insatser till barn och unga är ett identifierat förbättringsområde och för att stödja kommuner och regioner i det arbetet har staten givit Skolverket och Socialstyrelsen ett gemensamt uppdrag att arbeta med frågan. I uppdraget arbetar myndigheterna med 35 områden för att testa modeller för tidiga och samordnade insatser. Preliminära resultat indikerar att implementering av modeller och arbetssätt för tidiga och samordnade insatser bygger på

- > bred och långsiktig politisk förankring
- > samsyn mellan verksamheter när det gäller utmaningar och mål
- > en långsiktig plan med möjlighet att bygga upp hållbara strukturer och rutiner
- > en flexibilitet som gör att verksamheter uppdrag överlappar och inte enbart angränsar varandra.

Riktlinje ska bidra till samverkan vid frånvaro

I Nykvarns kommun har man sedan 2019 ett samverkansdokument för hur utbildningsverksamhet och socialtjänsten ska arbeta tillsammans. Riktlinjerna har målsättningen att samverkan ska bidra till att öka skolnärvaro och förbättra den psykiska hälsan hos barn och unga i åldrarna 0-20 år.

Riktlinjerna är ett strategiskt dokument för hur man ska samverka när det gäller

- > Förebyggande arbete
- > Tidiga insatser vid begynnande oro
- > Barn och unga som förskola/skola känner oro för
- > Barn och unga som socialtjänsten utreder
- > Barn och unga som socialtjänsten beviljat insats
- > Barn och unga som är placerade
- > Kommunalt aktivitetsavsnar, KAA

Arbetet bedrivs enligt en handlingsplan som uppdateras årligen och som utgår ifrån identifierade utvecklingsområden. I handlingsplanen formuleras årligen mål med samverkan. Arbetet leds av en styrgrupp där socialchefen, utbildningschefen och projektledare ingår och arbetet utförs av en utvecklingsgrupp bestående av myndighetschefer, enhetschefer och rektorer för förskolan och skolan.

Dokumentet är en bindande riktlinje för alla som arbetar inom utbildningsverksamheten och socialtjänsten. Som stöd för att praktiskt genomföra samverkan i vardagen har två vägledningsdokument tagits fram, ett för förskolan och ett för skolan. I vägledningsdokumenten finns exempel på situationer som kan uppkomma och förslag på hur pedagoger och socialsekreterare kan handlar i dessa.

6 Incitament och möjligheter till regionalt utvecklingsarbete i Stockholms län

Skolfrånvaro är en aktuell fråga i samtliga av Stockholms läns kommuner. Det finns därför skäl till att fundera på om det finns frågor som kommunerna kan samarbeta kring på regional nivå. Den länsgemensamma satsningen Uppdrag Psykisk Hälsa Stockholms län har under åren 2019 och 2020 genomfört flera regionala satsningar med bland annat fokus på att främja skolnärvaro, att systematiskt utreda orsaker till frånvaro och samverkan vid problematisk skolfrånvaro. Erfarenheter från det arbetet visar på att det finns ett stort behov och intresse från kommunerna att både delta och bidra till ett regionalt utvecklingsarbete kring minskad skolfrånvaro.

Intresse för regionalt samarbete kring förbättrad uppföljning av skolfrånvaro finns

Att systematiskt arbeta med att följa upp skolfrånvaro på aggregerad nivå är relativt nytt. Historiskt sett har det varit skolorna som ansvarat för att följa upp elevers närvaro och att agera på frånvaro. Men i takt med att skolfrånvaron ökat, har frågan blivit en angelägenhet även för tjänstemän och politiker på kommunnivå. Det har bidragit till att sätta fokus på behovet av analyser av skolfrånvaro för hela kommunen samlat. Tjänstemän och politiker behöver underlag för att prioritera, planera och följa upp satsningar med målsättningen att minska frånvaron.

Behovet av underlag har medfört att det i många av Stockholms läns kommuner pågår arbete med att förbättra systematiken i hur man följer upp och analyserar frånvaro. Samtliga kommuner har upphandlat och implementerat studieadministrativa system som används vid närvaroregistering, vilket bidragit till att kommunerna har tillgång till samlad information om frånvaro för samtliga grundskolor som kommunen är huvudman för. Kommunerna är inte längre beroende av att skolorna manuellt ska skicka in information utan kan själva gå in i systemet och hämta ut den information man är intresserad av.

I vilken utsträckning kommunerna använder den information som finns tillgänglig varierar. En del kommuner arbetar aktivt med att kontinuerligt ta fram och sammanställa information om skolfrånvaro medan andra kommuner gör det i mer begränsad omfattning. Gemensamt för de flesta kommuner i Stockholms län är att man ser ett behov av att förbättra arbetet med att analysera skolfrånvaro.

Förstudien visar också att det i kommunerna finns ett stort intresse för länsgemensamma satsningar på förbättrad uppföljning av frånvaro. Områden där samarbete är av särskilt intresse för kommunerna är

- > att ta fram stöd till hur man i kommunerna kan genomföra systematiska analyser av frånvaro på gruppnivå
- > att kunna göra jämförelser mellan kommuner
- > satsningar som kan bidra till ökad kunskap och förståelse för orsaker till och konsekvenser av skolfrånvaro bland medarbetare och politiker i kommunerna
- > en dialog om hur man kan förbättra samarbetet mellan skola, socialtjänst och hälso- och sjukvård för att ge ett mer samlat och effektivt stöd till barn och unga med problematisk skolfrånvaro.

Identifierade möjligheter till gemensamma satsningar på länsnivå

1. Metodstöd för förbättrade analyser skulle kunna tas fram på regional nivå

För att kunna genomföra systematiska analyser behövs kunskap om statistik. Det behövs också kunskap om hur man kan tolka statistiken i förhållande till omgivningen. Eftersom systematiska analyser av frånvaro kan göras på samma sätt i alla kommuner finns möjligheten att arbeta tillsammans med att utveckla stöd som kan bidra till att bättre analyser genomförs.

Förslag på gemensam satsning är ett länsövergripande arbete med fokus på att ta fram ett metodstöd som riktar sig till personer i kommunerna med ansvar för att genomföra systematiska analyser. Ett metodstöd skulle vara användbart för medarbetare i flera kommuner och skulle sannolikt vara ett värdefullt bidrag till kommunernas arbete med att följa upp och agera på frånvaro.

2. Behovet av jämförelser av frånvaro mellan kommuner i Stockholms län finns

Idag saknas möjligheten att jämföra skolfrånvaro mellan kommuner. Frågan om huruvida statistik om skolfrånvaro bör finnas tillgängligt i ett nationellt register är omdiskuterad och än så länge finns inget konkret förslag på hur ett sådant register skulle fungera eller vem som skulle ansvara för det. Att kunna jämföra mellan kommuner handlar dels om att förstå hur den egna frånvaron ser ut i förhållande till andra kommuner. Det kan till exempel handla om att jämföra omfattningen av frånvaron, andelen elever med problematisk skolfrånvaro och trender över tid och mellan grupper. Jämförbar statistik kan också bidra till att man kan identifiera och sprida exempel på effektiva satsningar som lett till en minskad frånvaro.

3. Gemensam definition av problematisk skolfrånvaro bör diskuteras

Det saknas nationella riktlinjer att utgå ifrån, vilket har bidragit till att kommunerna i Stockholms län använder olika definitioner av problematisk skolfrånvaro. En del kommuner har gränsvärden för hur omfattande frånvaron ska vara för att betraktas som problematisk medan andra kommuner har formuleringar som bygger på att rektorn fattar beslut om när frånvaron anses vara problematisk från fall till fall. Eftersom kommunerna har olika definitioner går det inte att jämföra andelen elever med problematisk skolfrånvaro mellan kommuner. Vid ett gemensamt arbete med fokus på uppföljning av frånvaro behövs en diskussion om hur man ska förhålla sig till de olika definitionerna.

Definitioner av skolfrånvaro är ofta nära förknippat med hur uppföljning av frånvaro ser ut. En gemensam definition skulle också kunna bidra till ett gemensamt arbete med att vidareutveckla och förbättra närvarorutiner, där definitionen av problematisk skolfrånvaro ofta är viktig för hur kommunen arbetar med att ge insatser till elever.

4. Satsningar på ökad kunskap om orsaker till och konsekvenser av frånvaro

Ökad förståelse för att skolfrånvaro kan få allvarliga konsekvenser för individ och samhälle skulle kunna bidra till bättre närvaroregistering och uppföljning av frånvaro på skolorna. Att arbeta med att registrera och systematiskt följa upp frånvaro kan upplevas som en administrativ börda i en redan ansträngd vardag och ökad förståelse skulle kunna bidra till ökad motivation att genomföra närvaroregisteringen på ett korrekt sätt.

I många kommuner agerar man först när frånvaro har blivit problematisk. Ökad förståelse för att förebyggande och tidiga insatser kan förhindra en negativ utveckling skulle kunna bidra till att fler satsningar på det förebyggande arbetet genomförs.

Satsningar på ökad förståelse för och kunskap om orsaker och konsekvenser av skolfrånvaro skulle kunna göras tillsammans in länet. Eventuellt finns redan underlag som man skulle kunna utgå ifrån och som kan anpassas till den tilltänkta målgruppen för att sedan spridas i kommunerna.

5. Samarbete för att förebygga och ge stöd vid skolfrånvaro

Skolfrånvaro betraktas ofta som en skolfråga och något som skolan ska lösa. I verkligheten kan orsakerna till frånvaro finnas i skolan, i hemmet eller hos eleven själv och inte sällan är det en kombination av alla dessa som leder fram till att eleven är frånvarande. För att ge rätt stöd behöver skolan därför ofta samverka med andra aktörer, ofta socialtjänst och hälso- och sjukvården. För att samverkan ska fungera behövs överenskommelser som skapar förutsättningar och rutiner som reglerar hur samverkan ska gå till i praktiken.

Ett par förslag på avgränsade fokusområden som framkommit under förstudien, där behovet av bättre samverkan är särskilt aktuellt är samverkan

- > kring barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar
- > i samband med orosanmälningar där oron gäller skolfrånvaro
- > kring barn med förälder som har egen psykisk ohälsa och/eller missbruk.

Uppskattad påverkan och genomförbarhet för föreslagna satsningar

I Stockholms län finns ingen gemensam organisation med ansvar för utvecklings- och förbättringsarbete i grundskolan. Däremot finns det aktörer, nätverk och forum där frågan om ett läns-gemensamt förbättringsarbete med fokus på skolfrånvaro kan diskuteras. Förstudien kommer att göras tillgänglig för dessa och delas med kommunerna för spridning till lokala aktörer där förstudien kan vara av intresse. Relevanta aktörer kan sedan ha en fördjupad diskussion om vilka satsningar som är mest relevanta att genomföra.

De förslag på satsningar som presenteras i den här förstudien skulle sannolikt alla bidra till att förstärka det arbetet som pågår i kommunerna. Det finns dock skillnader i hur lätta eller svåra dessa skulle vara att genomföra samt hur stor påverkan det är sannolikt att de skulle ha på arbetet med att förbättra uppföljningen av skolfrånvaron. För att få en mer precis uppskattning av påverkan och genomförbarhet skulle varje satsning behöva specificeras och avgränsas men en första övergripande uppskattning kan bidra till en diskussion om hur man kan gå vidare med förslagen.

1. Metodstöd för förbättrade analyser

Att ta fram ett metodstöd skulle vara en avgränsad, tidsbestämd och sannolikt inte alltför kostsam aktivitet som skulle vara relativt enkel för kommunerna att samarbeta kring. Efterfrågan på den här typen av stöd från kommunerna är relativt stort och sannolikheten att det skulle användas och få betydelse för kommunernas arbetet att minska skolfrånvaron skulle kunna vara betydande.

2. Jämförelser av frånvaro mellan kommuner i Stockholms län

Ett utvecklingsarbete med fokus på att samla in statistik om skolfrånvaro i länets kommuner skulle troligen vara ett relativt komplext projekt. Men eftersom många kommuner efterfrågar och ser positivt på att i framtiden kunna göra jämförelser mellan kommunerna bör man fundera på om det trots sin komplexitet kan vara värt att undersöka frågan vidare. I nuläget finns ingen regional aktör med uppdrag att arbeta med frågor som handlar om grundskolan och kommunerna skulle behöva ha en diskussion om vem som skulle ansvara för att samla in och sammanställa statistiken. Ett första steg skulle kunna vara att arbeta med en pilot, där de kommuner som vill kan ingå. Målsättningen med piloten skulle vara att tillsammans ta fram en modell för hur statistik behöver samlas in och sammanställas för att den ska

vara jämförbar mellan kommunerna. I det arbetet skulle en diskussion om en gemensam definition av problematisk skolfrånvaro kunna ingå.

3. Definition av problematisk skolfrånvaro

Det är svårt att uppskatta hur sannolikt det är att kommunerna skulle kunna hitta en gemensam definition av problematisk skolfrånvaro. Att bjuda in till en dialog mellan de kommuner som är intresserade av att försöka hitta en gemensam definition är dock en enkel aktivitet att genomföra. De kommuner som sedan är intresserade av att ta det ett steg vidare kan komma överens om hur en gemensam definition kan tas fram.

4. Satsningar på ökad kunskap

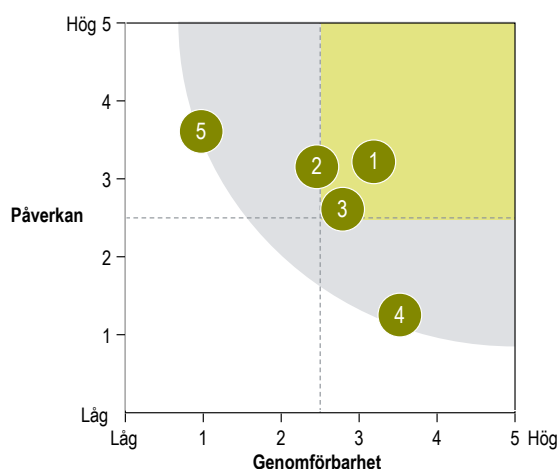
Satsningar på ökad kunskap är relativt enkla att genomföra. Ofta handlar det om aktiviteter som är avgränsade, tidsbestämda och sannolikt inte särskilt kostsamma. De är inte heller beroende av någon längre förberedelsefas eller omfattande förankringsarbete. Insatser för ökad kunskap har dock generellt sett en begränsad möjlighet att påverka beteenden och det är sannolikt att effekten på skolfrånvaron skulle vara begränsad.

5. Samarbete vid skolfrånvaro

För att samverkan ska fungera behövs ofta överenskommelser som skapar förutsättningar och rutiner som reglerar hur samverkan ska gå till praktiskt. Aktiviteter med målsättning att öka samverkan är sannolikt beroende av många aktörer och skulle ta tid att förankra och genomföra. Dock kan det antas att bättre samverkan mellan skola, socialtjänst och hälso- och sjukvård skulle påverka skolfrånvaron positivt. Ett länsövergripande samarbete med fokus på förbättrad samverkan skulle troligen kunna bidra till stora vinster för både kommunala och regionala verksamheter som möter barn och ungdomar med uttalad, eller risk för, problematisk skolfrånvaro.

Att skapa metodstöd för hur en analys genomförs, ta fram jämförbar statistik samt gemensamma definitioner bör prioriteras

Förslag på satsningar och uppskattad påverkan och genomförbarhet

1. Metodstöd för hur man genomför fördjupade analyser av skolfrånvaro
2. Diskussion om definition av problematisk skolfrånvaro
3. Regionala sammanställningar av skolfrånvaro
4. Kunskapssammanställningar om betydelsen av att följa upp frånvaro
5. Dialog om hur analyser kan användas vid samverkan för att förebygga och ge stöd vid frånvaro

7 Referenser

Attendance Matter Magazin (2018), Data handling articles. Hämtad från <https://attendancemattersmagonline.co.uk/category/data/articles-data-handling/>, besökt 210229

Attention (2017) Det finns så mycket kunskap om NPF, kan inte begripa varför den inte når ut i skolan – en undersökning om hur barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar har det i skolan och hur det påverkar familjen. Attention, 2017

Attwood, G., & Croll, P. (2015). Truancy and well-being among secondary school pupils in England. *Educational Studies*, 41(1–2), 14–28.

Balfanz R och V Byrnes (2013). Meeting the challenge of combating Chronic Absenteeism, Impact of the NYC Mayor's Interagency Task Force on Chronic Absenteeism and School Attendance and Its Implications for Other Cities. John Hopkins School of Education & Everyone graduates centre.

Balfanz, R., & Byrnes, V. (2012). Chronic absenteeism: Summarizing what we know from nationally available data. Johns Hopkins University.

Berman, J., McCormack, M., Koehler, K., Connolly, F., Clemons-Erby, D., Davis, M., Gummerson, C., Leaf, P., Jones, T., & Curriero, F. (2018). School environmental conditions and links to academic performance and absenteeism in urban, mid-Atlantic public schools. *International Journal of Hygiene and Environmental Health*, 221(5), 800–808. <https://doi.org/10.1016/j.ijheh.2018.04.015>

BUS (2012) Samverkan kring barn i behov av särskilt stöd. Överenskommelse mellan Stockholms läns landsting och kommunerna i Stockholms län, 2012

Cabus, S. J., & De Witte, K. (2015). Does unauthorized school absenteeism accelerate the dropout decision? Evidence from a Bayesian duration model. *Applied Economics Letters*, 22, 266–271.

CES (2020) Låga skolbetyg i grundskolan är kopplat till psykisk ohälsa i vuxenlivet. Rapport publicerad av Centrum För Epidemiologi och Samhällsmedicin, Region Stockholm, Rapport 2020:11

CES (2017) Fördjupning barn och unga- uppdrag psykisk hälsa. Centrum för Epidemiologi och Samhällsmedicin, Stockholms läns landsting, 2017

Dalman, Diana Corman, Henrik Dal, Anna-Clara Hollander, Beata Jablonska, Kyriaki Kosidou, Susanne Wicks, Jill Åhs (2017) Fördjupning barn och unga – uppdrag psykisk hälsa Bilaga – underlag till tabeller och figurer. Psykisk Hälsa, Centrum för Epidemiologi Samhällsmedicin. Hämtad från <https://www.uppdragpsyiskhalsa.se/stockholmslan/wp-content/uploads/2017/11/bilaga.pdf>, besökt 201204

Department of Education (2019) A guide to absence statistics. Department of Education, England, 2019

Det Nationale forskings- og analyscenter for velfaerd (2020) Uddannelsesresultater og- monster for bor nog unge med funktionsnedsaettelser, 2020

Folkhälsomyndigheten (2020) Folkhälsans utveckling. Årsrapport publicerad av Folkhälsomyndigheten.

Folkhälsomyndigheten (2016) Barn i familjer med missbruk, psykisk ohälsa och våld. Resultat och erfarenheter från ett utvecklingsarbete. Folkhälsomyndigheten

Government United Kingdom (2019) Hämtad från:

<https://www.gov.uk/government/collections/statistics-pupil-absence>, besökt 210201

Göteborg stad (2020) Hämtad från

<https://sites.google.com/grundskola.goteborg.se/diginn/startside/b%C3%A4ttre-h%C3%A4lsa-genom-skolframg%C3%A5ng>, besökt 210129

Hagborg M J et al (2018) Evidence for a relationship between child maltreatment and absenteeism among high-school student in Sweden. Child abuse and neglect. Volym 75

Havik, T., Bru, E., & Ertesvåg, S. K. (2015). Assessing reasons for school non-attendance.

Scandinavian Journal of Educational Research, 59 (3), 316–336.

<https://doi.org/10.1080/00313831.2014.904424>

Hjern Anders, Lisa Berg, Mikael Rostila & Bo Vinnerljung (2013) Barn som anhöriga: hur går det i skolan? Nationellt kompetenscentrum anhöriga

Hunt, M. K., & Hopko, D. R. (2009). Predicting high school truancy among students in the Appalachian South. The Journal of Primary Prevention, 30(5), 549–567.

Hök Lena, Nima Sanandaji (2017) Samhällsförlusten av skolmisslyckanden och värdet av att rädda fler i varje årskull. Rapport publicerad av Skanidas Stiftelse Idéer för livet.

Ingestad, G. (2006). Dokumenterat utanförskap-om skolbarn som inte når målen [Documented exclusion - about schoolchildren who do not reach the goals]. Lund: Department of Sociology, Lund University.

Kearney, C. A., González, C., Graczyk, P. A., & Fornander, M. J. (2019a). Reconciling contemporary approaches to school attendance and school absenteeism: Toward promotion and nimble response, global policy review and implementation, and future adaptability (part 1). Frontiers in Psychology, 10, 2222. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.02222>

Lawrence D et al (2019) Impact on mental disorders on attendance at school. Australian Journal of Education, Volum 63, Issue 1.

Lomholt et al (2021) Children with absenteeism: comparing risk factors individually and in Domain. Scandinavian Journal of Educational Research.

London, R. A., Sanchez, M., & Castrechini, S. (2016). The dynamics of chronic absence and student achievement. Education Policy Analysis Archives, 24(112), <https://doi.org/10.14507/epaa.24.2741>

Nilsson Lundmark Eva, Ingvar Nilsson och Anders Wideskog (2014) Vägar till arbete – en socioekonomisk analys av unga, skolmisslyckanden och arbetsmarknad. 2014

Nilsson Ingvar (2011) Är du lönsam lille vän? En socioekonomisk analys av unga, skolmisslyckanden och arbetsmarknaden, 2011

Nordenfors M, Charlotte Melander och Kristian Daneback (2017) Unga omsorgsgivare i Sverige, en kort översikt. Nationellt kompetenscentrum anhöriga.

Rocque, M., Jennings, W. G., Piquero, A. R., Ozkan, T., & Farrington, D. P. (2017). The importance of school attendance: Findings from the Cambridge study in delinquent development on the life-course effects of truancy. *Crime & Delinquency*, 63(5), 592–612.

SCB (2017) Unga utanför? Så har det gått på arbetsmarknaden för 90-talister utan fullföljdutbildning. Statistiska centralbyråns temarapport 2017:4

Skedgell, K., & Kearney, C. A. (2018). Predictors of school absenteeism severity at multiple levels: A classification and regression tree analysis. *Children & Youth Services Review*, 8(6), 236–245. <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2018.01.043>

SKL (2018) Snabbguide: analysera skolresultat med öppna jämförelser och kolada. Sveriges Kommuner och Landsting, 2018.

Skollagen 2018:1098 kap 7:19a

Skolverket, 2018, Hämtad från: <https://www.skolverket.se/skolutveckling/statistik/sok-statistik-om-forskola-skola-och-vuxenutbildning?sok=SokA>, besökt 20210106.

Skolverket (2012). Börja om på nytt program i gymnasieskolan. Report 376. Stockholm: Skolverket.

Skolverket. Hämtad från <https://www.skolverket.se/regler-och-ansvar/ansvar-i-skolfragor/s-kolplikt-och-ratt-till-utbildning>, besökt 210107

SKR (2015) Utbildning – nyckeln till arbete. Sveriges Kommuner och Landsting

Stockholms stad (2020) Rätt stöd i tid till barn och unga – att göra en genomlysning inom socialtjänsten. Uppdrag Psykisk Hälsa Stockholms län tillsammans med Stockholms stad och stadsdelen Hässelby-Vällingby, 2020

SOU (2018) Vårt gemensamma ansvar – för unga som varken arbetar eller studerar, Statens offentliga utredningar 2018:11.

SOU (2016) Saknad! Uppmärksamma elevers frånvaro och agera. Statens offentliga utredningar SOU 2016:94

Storsthlm (2020). Gymnasiebehovet 2020. Trender och kunskap om Stockholms läns gymnasierregion. Storsthlm.

Stockholms kommun (2014). Risker med skolk. Olovlig frånvaro bland elever i årskurs 9 och gymnasiet år 2, baserat på resultat från Stockholmsenkäten, Stockholm stad: Utvecklingsenheten.

Thornton, M., Darmody, M., & McCoy, S. (2013). Persistent absenteeism among Irish primary school students. *Educational Review*, 65, 488–501. <https://doi.org/10.1080/00131911.2013.768599>

Trygged, S., Backlund, Å., & Elofsson, S. (2017). Patterns of poor health among junior and senior high school students in Sweden. *Health Behavior and Policy Review*, 4(3), 294–305

Uppdrag Psykisk Hälsa Stockholms län (2019) Förbättrad samverkan kring barn i behov av särskilt stöd, BUS, beställd av Uppdrag Psykisk Hälsa Stockholms län, 2019

Uppdrag Psykisk hälsa, Information hämtad från <https://www.uppdragpsykiskhalsa.se/sip>, besökt 210215

U.S Department of Education (2016). Issue Brief: Early Warning Systems, September 2016

Vaughn, M. G., Maynard, B. R., Salas-Wright, C. P., Perron, B. E., & Abdon, A. (2013). Prevalence and correlates of truancy in the US: Results from a national sample. *Journal of Adolescence*, 36(4), 767–776.

